

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

۲- انتخابات مجلس عوام انگلیس چگونه برگزار می‌شود؟

پارلمان در مرکزیت نظامی سیاسی این کشور قرار دارد و مهم‌ترین نهاد نمایندگی مردم است. پارلمان انگلیس شامل مجلس عوام و مجلس اعیان است. مجلس عوام مشتمل بر ۶۵۰ نماینده است که برای مدت ۵ سال از طریق به‌کارگیری نظام اکثریتی ساده در حوزه‌های تک کرسی انتخاب می‌شوند

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی-اجتماعی حاکم بر آن‌ها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

- ۱) نظام‌های انتخاباتی اکثریتی
- ۲) نظام‌های انتخاباتی تناسبی
- ۳) نظام‌های انتخاباتی ترکیبی

ویژگی‌های انگلستان

بریتانیا از چهار حوزه انگلستان، اسکاتلند، ولز و ایرلند شمالی تشکیل شده است. اگرچه بریتانیا یک کشور پادشاهی بوده و پارلمان بریتانیا حاکم است، اما سه حوزه اسکاتلند، ولز و ایرلند شمالی دارای دولت‌های محلی و مجالس تقنینی مربوط به خود هستند. انگلستان تنها حوزه‌ای است که از مجلس محلی برخوردار نیست. لندن پایتخت انگلستان و مرکز بریتانیا هست.

نقشه بریتانیا

حکومت انگلستان

نظام سیاسی انگلستان سلطنت مشروطه است که در آن پادشاه یا ملکه زعامت کشور را به صورت تشریفاتی بر عهده دارند. قانون اساسی بریتانیا مدون نیست، به این معنا که خیلی منعطف بوده و به راحتی قابل تغییر است و حالت تثبیت شده قوانین اساسی دیگر کشورها را ندارد. قوای حاکم در پادشاهی متحد، برخلاف کشورهای مثل ایالات متحده، کاملاً از یکدیگر منفک نیستند؛ یعنی قوه مجریه و دادگستری از یکدیگر جدا نبوده و قوه مجریه تا حدودی بر نظام قضایی مسلط است. پادشاه رئیس کشور است. نخست وزیر، رئیس دولت به شمار رفته و قدرت اجرایی را در دست دارد. نخست وزیر رهبر حزب اکثریت در پارلمان است.

پارلمان انگلستان

پارلمان در مرکزیت نظامی سیاسی این کشور قرار دارد و مهم ترین نهاد نمایندگی مردم است. انتخابات پارلمان هر پنج سال یکبار برگزار می شود. دولت این کشور ریشه در پارلمان داشته و به صورت مستقل انتخاب نمی شود. پارلمان انگلیس شامل مجلس عوام و مجلس اعیان است.

۱. مجلس عوام انگلیس

مجلس عوام مشتمل بر ۶۵۰ نماینده است که برای مدت ۵ سال از طریق به کارگیری نظام اکثریتی ساده در حوزه های تک کرسی انتخاب می شوند. در واقع این کشور به ۶۵۰ حوزه انتخابیه تقریباً برابر تقسیم می شود و از

هر حوزه یک نماینده به مجلس عوام راه می‌یابد. از این تعداد، ۵۳۳ حوزه‌ی انتخابیه در انگلستان، ۵۹ حوزه در اسکاتلند، ۴۰ حوزه در ولز و ۱۸ حوزه در ایرلند شمالی قرار دارد.

نظام اکثریتی ساده موجب شده است که معمولاً احزاب بزرگ در عمده‌ی انتخابات‌ها کرسی‌های نمایندگی را به دست می‌آورند؛ به‌طورمعمول حزبی که بتواند حدود ۴۰ تا ۴۵ درصد آراء ملی را کسب کند، اقبال زیادی برای کسب اکثریت کرسی‌های نمایندگی در مجلس عوام و در نتیجه تشکیل دولت خواهد داشت.

مجلس اسکاتلند

مجلس اسکاتلند شامل ۱۲۹ نماینده است که بر اساس نظام انتخاباتی ترکیبی انتخاب می‌شوند. ۷۳ نماینده مجلس اسکاتلند بر اساس نظام اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و ۵۶ نماینده نیز بر اساس نظام تناسبی از ۸ منطقه‌ی ۷ نماینده‌ای وارد مجلس اسکاتلند خواهند شد.

مجلس ولز

مجلس ولز دارای ۶۰ کرسی است که بر اساس نظام انتخاباتی ترکیبی انتخاب می‌شوند. ۴۰ نماینده مجلس ولز بر اساس نظام اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و ۲۰ نماینده نیز بر اساس نظام تناسبی از ۵ منطقه‌ی وارد مجلس ولز خواهند شد.

مجلس ایرلند شمالی

مجلس ایرلند شمالی ۱۰۸ نماینده دارد که همگی بر اساس نظام انتخاباتی تناسبی انتخاب می‌شوند.

۲. مجلس اعیان

مجلس اعیان انگلستان در حال حاضر ۸۲۵ عضو دارد و از سه دسته نماینده تشکیل شده است:

- ۱- اعضای مادام‌العمر: این افراد به‌صورت مادام‌العمر به عضویت در مجلس اعیان منصوب می‌شوند، اما القاب آن‌ها به وراثشان منتقل نمی‌شود. ملکه این نوع از اعضا را بر اساس توصیه نخست‌وزیر و به خاطر دستاوردهایی که در طول حیاتشان کسب کرده‌اند، به عضویت در مجلس اعیان منصوب می‌کند.
- ۲- اسقف‌ها: ۲۶ تن از ارشدترین اسقف‌های کلیسای انگلیس عضو مجلس اعیان هستند. زمانی که یک اسقف اعظم بازنشسته می‌شود، اسقفی که به‌جای وی منصوب می‌شود، به عضویت مجلس اعیان درمی‌آید.

۳- اعضای وراثتی: شیوه‌ای که مبتنی بر حق وراثت برای عضویت در مجلس اعیان بود، در سال ۱۹۹۹ ملغی شد، باین‌حال ۹۲ تن از کسانی که پیش‌تر بر اساس حق وراثت عضو مجلس اعیان بودند، برای عضویت دوباره در مجلس اعیان انتخاب شدند.

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

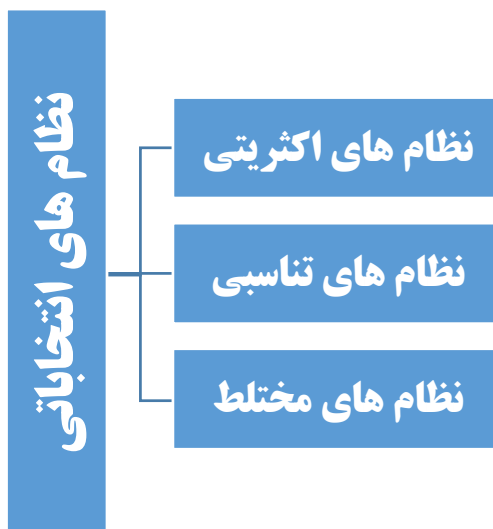
۲- انتخابات کنگره آمریکا چگونه برگزار می‌شود؟

کنگره آمریکا از دو مجلس نمایندگان و سنا تشکیل شده است. دوره ی نمایندگی اعضای مجلس نمایندگان ۴ سال است اما هر ۲ سال انتخابات قریب به نیمی از اعضای مجلس نمایندگان برگزار می‌شود. مبنای انتخاب شدن اعضای مجلس در اکثر ایالات، کسب بیشترین آراء است. مجلس سنا که رکن دوم کنگره است ۱۰۰ سناتور دارد. مردم هر ایالت سناتورها را به‌طور مستقیم برای مدت شش سال انتخاب می‌کنند. اعضای مجلس سنا به‌طور عمده در یک نظام اکثریتی ساده و بر مبنای بیشترین رأی اکتسابی انتخاب می‌شوند. یک‌سوم سناتورهای این مجلس هر دو سال یک‌بار انتخاب می‌شوند.

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی- اجتماعی حاکم بر آنها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

نظام انتخاباتی مجلس نمایندگان

کنگره آمریکا از دو مجلس نمایندگان و سنا تشکیل شده است. دوره نمایندگی اعضای مجلس نمایندگان ۴ سال است. انتخابات مجلس نمایندگان، هر دو سال یکبار در روز انتخابات - نخستین سه شنبه ماه نوامبر - برگزار می شود. به عبارت بهتر دوره ی نمایندگی اعضای مجلس نمایندگان ۴ سال است اما هر ۲ سال انتخابات قریب به نیمی از اعضای مجلس نمایندگان برگزار می شود. چنین سازوکاری باعث می شود مجلس نمایندگان دچار تغییرات یکباره و شوک آور نشده و دارای ثبات نسبی گردد.

شیوهی انتخاب نمایندگان هر ایالت نیز تابع قوانین خاص ایالتی است. مبنای انتخاب شدن اعضای مجلس در اکثر ایالات، کسب بیشترین آراء (اکثریت نسبی آراء) است. در عین حال در تعدادی از ایالات نظام اکثریتی مطلق (۵۰ درصد به علاوه ی یک) ملاک پیروزی در انتخابات تعیین شده است. در این ایالتها چنانچه نامزدی در دور نخست رأی گیری نصاب لازم را به دست نیاورد، مرحله ی دوم رأی گیری میان دو نامزدی که بیشترین آراء را کسب کرده اند، برگزار می شود. در این محله کسب اکثریت نسبی آراء کفایت می کند؛ بنابراین، نظام انتخاباتی مجلس نمایندگان ایالات متحده به طور غالب و در عمده ی ایالات، نظام اکثریتی ساده در حوزه های تک کرسی و در برخی ایالات، نظام اکثریتی مطلق است.

ایالت هایی که مجاز به داشتن بیش از یک نماینده اند، به تعدادی حوزه های انتخاباتی تک کرسی تقسیم می شوند. به بیان دیگر، تعداد حوزه های انتخاباتی مجلس نمایندگان ایالات متحده به تعداد نمایندگان است؛ این کشور به ۴۳۵ حوزه انتخاباتی تقسیم می شود و از هر حوزه نیز یک نماینده انتخاب می شود. به عنوان مثال، پرجمعیت ترین ایالت آمریکا (کالیفرنیا) دارای ۵۳ کرسی در مجلس نمایندگان است و از این رو، این ایالت به ۵۳ حوزه انتخاباتی تقسیم می شود.

تعیین مرزهای حوزه های انتخاباتی در آمریکا بر عهده ی کمیته ای است که این مسئولیت را بر عهده دارد. کمیته تعیین مرزهای انتخاباتی در هر انتخابات، مرزهای انتخاباتی را بر اساس جمعیت هر حوزه تعیین می کند. همچنین تعداد اعضای

مجلس نمایندگان آمریکا همواره ثابت است. با افزایش جمعیت آمریکا، جمعیت این کشور بر عدد ۴۳۵ تقسیم شده و بر مبنای نسبت جدید به دست آمده مرزهای حوزه های انتخاباتی تغییر می کند.

نظام انتخاباتی مجلس سنا

مجلس سنا، رکن دوم کنگره است که ۱۰۰ کرسی دارد. از هر ایالت، بدون توجه به جمعیت آن، ۲ سناتور در مجلس سنا حضور دارد. در ابتدا اعضای این مجلس توسط مجالس ایالتی - و نه آراء مردم - انتخاب می شدند؛ ولی در حال حاضر به موجب هفدهمین اصلاحیه‌ی قانون اساسی ایالات متحده مصوب سال ۱۹۱۳ میلادی، مردم هر ایالت سناتورها را به طور مستقیم برای مدت شش سال انتخاب می کنند. اعضای مجلس سنا به طور عمده در یک نظام اکثریتی ساده و بر مبنای بیشترین رأی اکتسابی انتخاب می شوند، در برخی ایالت‌ها نیز نظام اکثریتی مطلق پیش‌بینی شده است. یک سوم سناتورهای این مجلس هر دو سال یکبار انتخاب می شوند. در واقع، دوره‌ی عضویت هر سناتور شش سال است و ترکیب این سناتورها به یکباره دگرگون نمی شود، بلکه یک سوم آن‌ها هر دو سال یکبار تغییر می کنند.

جمع بندی

نظام انتخاباتی کنگره آمریکا اعم از مجلس نمایندگان و مجلس سنا مبتنی بر الگوی اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده است. در آمریکا نیز همچون سایر کشورهای توسعه‌یافته، نظام انتخاباتی اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده برگزار می شود. به عبارت بهتر هیچ حوزه‌ی انتخابیه چندنفره‌ای مبتنی بر الگوی انتخابات اکثریتی وجود ندارد. دلیل این امر آن است که در نظام انتخاباتی اکثریتی، اقلیت‌ها حذف می شوند. بر این مبنای هر میزان که حوزه‌های انتخاباتی در الگوی اکثریتی بزرگ‌تر شوند، به معنای آن است که اقلیت‌های بیشتری حذف می شوند. تعیین مرزهای حوزه های انتخاباتی در آمریکا بر عهده ی کمیته ای است که این مسئولیت را بر عهده دارد. همچنین تعداد نمایندگان در مجلس نمایندگان و سنا ثابت بوده و تغییری نمی کند. برگزاری انتخابات نیمی از اعضای مجلس نمایندگان و یک سوم اعضای سنا به صورت هر ۲ سال یکبار باعث شده که کنگره آمریکا از تغییرات یکباره و شوک آور مصون بماند.

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

انتخابات مجلس آلمان چگونه برگزار می‌شود؟

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی-اجتماعی حاکم بر آن‌ها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

(۴) نظام‌های انتخاباتی اکثریتی

(۵) نظام‌های انتخاباتی تناسبی

(۶) نظام‌های انتخاباتی ترکیبی

حکومت آلمان

ساختار سیاسی آلمان بر پایه‌ی نظام پارلمانی فدرال شکل‌گرفته که مشتمل بر یک دولت مرکزی و ۱۶ دولت-ایالت است. هر یک از ایالت‌ها دارای قانون اساسی و قوای سه‌گانه مربوط به خود هستند که قانون اساسی فدرال حیطه‌ی صلاحیت آن‌ها را مشخص کرده است.

رئیس‌جمهور، به‌عنوان نماد وحدت ملی آلمان ریاست کشور را برای دوره‌ای ۵ ساله در اختیار دارد. انتخاب رئیس‌جمهور بر عهده‌ی مجمع فدرال است. مجمع فدرال متشکل از اعضای مجلس فدرال و اعضای مجالس ایالتی است و تنها کارکرد آن انتخاب رئیس‌جمهور برای مدت ۵ سال است. رئیس‌جمهور در آلمان مقامی تشریفاتی بوده و قدرت اجرایی در اختیار صدراعظم است. صدراعظم متناظر نخست‌وزیر در دیگر کشورهاست و به‌صورت غیرمستقیم و بارأی پارلمان انتخاب می‌شود. در واقع صدراعظم رئیس حزب اکثریت در مجلس است.

قدرت تقنینی جمهوری فدرال آلمان میان دو نهاد «بوندستاگ» به‌عنوان مجلس نمایندگان و نهاد اصلی قانون‌گذاری - و «بوندسرات» به‌عنوان مجلس سنا تقسیم‌شده است.

نظام انتخاباتی آلمان

۱. بوندستاگ

۵۹۸ عضو بوندستاگ بارأی مستقیم مردم برای یک دوره‌ی چهارساله برگزیده می‌شوند. اعضای این مجلس بر مبنای نظام انتخاباتی ترکیبی انتخاب می‌شوند. در این راستا هر یک از شهروندان آلمانی از دو حق رأی برخوردار است: یکی برای انتخاب مستقیم نامزدها و دیگری برای انتخاب فهرست‌های انتخاباتی که توسط احزاب سیاسی تعیین شده‌اند. مقصود از پیش‌بینی چنین امکانی تضمین تناسب میان احزاب و گروه‌های سیاسی است. بر این اساس بر روی برگه‌های رأی، اعمال دو انتخاب امکان‌پذیر شده است و هر شهروند که به پای صندوق‌های رأی می‌رود، به‌طور مجزا هم به انتخاب فرد و هم به انتخاب حزب اقدام می‌کند. در حال حاضر از ۵۹۸ عضو بوندستاگ، ۲۹۹ نماینده از حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و بر مبنای نظام انتخاباتی اکثریتی و ۲۹۹ نماینده از طریق نظام تناسبی که در کل کشور برگزار می‌شود وارد مجلس خواهند شد.

مطابق با قانون انتخابات آلمان، حق رأی اول به انتخاب نامزدها در حوزه‌های انتخاباتی تک کرسی اختصاص دارد که ملاک پیروزی در آن کسب بیشترین رأی در آن حوزه است. بدین معنا که هر نامزدی که حائز اکثریتی نسبی آراء شود به‌عنوان نامزد پیروز آن حوزه تک نماینده وارد بوندستاگ خواهد شد.

در بخش تناسبی تعداد آرائی که هرکدام از احزاب سیاسی به دست می‌آورند بیانگر سهم کلی هر حزب از کرسی‌های بوندستاگ است که ابتدا توسط نامزدهای پیروز هر حزب در حوزه‌های انتخاباتی تک کرسی پر می‌شود. چنانچه تعداد این نامزدهای پیروز کمتر از تعداد کرسی‌های استحقاقی بر مبنای نتایج آراء حزبی باشد، باقیمانده کرسی‌های بوندستاگ بر مبنای ترتیبی که در فهرست‌های انتخاباتی احزاب آمده است پر می‌شود. چنانچه تعداد نمایندگان منتخب مستقیم یک حزب در حوزه‌های انتخابیه تک کرسی بیش از سهم آن حزب از کرسی‌ها باشد، به تعداد همان کرسی‌های اضافی به دیگر احزاب نیز کرسی‌های جبرانی داده می‌شود تا بدین ترتیب تناسب کامل میان احزاب و گروه‌های سیاسی تضمین شود. از این‌رو ممکن است در برخی دوره‌ها، تعداد نمایندگان مجلس بیش از ۵۹۸ نفر باشند.

در انتخابات آلمان فقط احزابی که حداقل ۵ درصد آراء شهروندان را در سراسر آلمان کسب کرده باشند یا حداقل ۳ نامزد متبوع آن‌ها در حوزه‌های انتخاباتی تک کرسی پیروز انتخابات شده باشد، می‌توانند کرسی‌های بوندستاگ را به خود اختصاص دهند. در صورت تحقق یکی از دو شرط یادشده، تعداد کرسی‌های هر حزب بر مبنای نظام انتخاباتی تناسبی فهرست بسته مشخص می‌شود.

اعضای بوندسرات افرادی هستند که توسط دولت‌های ایالتی خود نصب و عزل می‌شوند و وظیفه‌ی آنان پیگیری سیاست‌های دولت‌های ایالتی خود در سطح فدرال است؛ بنابراین دوره نمایندگی اعضای مجلس بوندسرات محدود به زمان مشخصی نیست و مدت آن بستگی به نظر ایالت‌هایی دارد که این افراد نمایندگی آن‌ها را بر عهده‌دارند.

جمع‌بندی

قدرت تقنینی جمهوری فدرال آلمان میان دو نهاد «بوندستاگ» به‌عنوان مجلس نمایندگان و نهاد اصلی قانون‌گذاری - و «بوندسرات» به‌عنوان مجلس سنا تقسیم‌شده است. ۵۹۸ عضو بوندستاگ بارأی مستقیم مردم برای یک دوره‌ی چهارساله برگزیده می‌شوند. در حال حاضر از ۵۹۸ عضو بوندستاگ، ۲۹۹ نماینده از حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و بر مبنای نظام انتخاباتی اکثریتی و ۲۹۹ نماینده از طریق نظام تناسبی که در کل کشور برگزار می‌شود وارد مجلس خواهند شد. مطابق با قانون انتخابات آلمان، حق رأی اول به انتخاب نامزدها در حوزه‌های انتخاباتی تک کرسی اختصاص دارد که ملاک پیروزی در آن کسب بیشترین رأی در آن حوزه است. در بخش تناسبی نیز تعداد آرائی که هر کدام از احزاب سیاسی به دست می‌آورند بیانگر سهم کلی هر حزب از کرسی‌های بوندستاگ است که ابتدا توسط نامزدهای پیروز هر حزب در حوزه‌های انتخاباتی تک کرسی پر می‌شود.

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

انتخابات مجلس ژاپن چگونه برگزار می‌شود؟

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

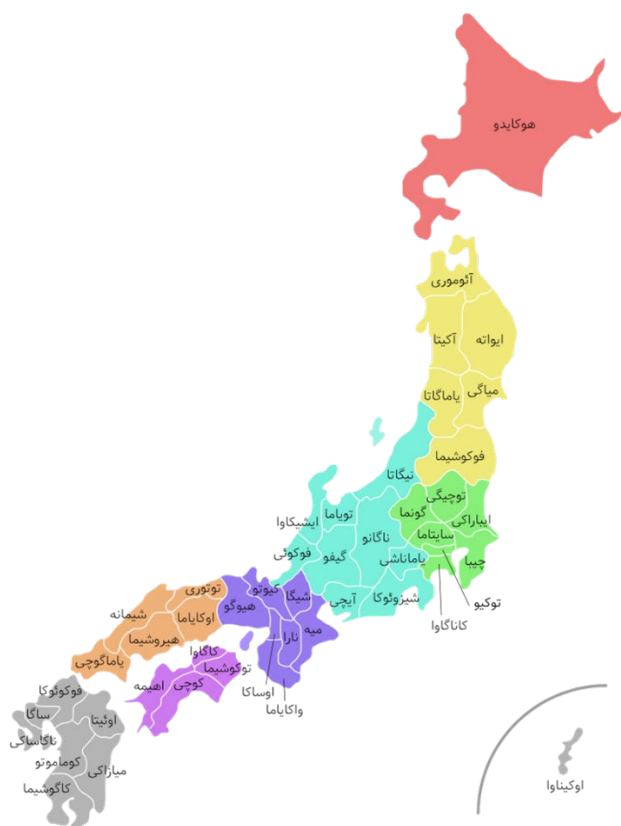
از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی - اجتماعی حاکم بر آن‌ها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

- (۱) نظام‌های انتخاباتی اکثریتی
- (۲) نظام‌های انتخاباتی تناسبی
- (۳) نظام‌های انتخاباتی ترکیبی

ساختار سیاسی ژاپن

ژاپن یک کشور پادشاهی است که بر مبنای قانون اساسی پادشاهی اداره می‌شود. از نظر سیاسی امپراتور رهبر این کشور است ولی قدرت اجرایی ندارد. دولت نهادی پارلمانی است که از نخست‌وزیر و وزرای کابینه تشکیل می‌یابد. نخست‌وزیر از میان نمایندگان مجلس و توسط مجلس انتخاب می‌شود و امپراتور او را منصوب می‌کند. وزرای کابینه نیز توسط نخست‌وزیر منصوب می‌شوند. با این شروط که اکثریت کابینه باید از میان نمایندگان انتخاب شوند و نیز تمامی وزرا باید از بین شهروندان غیر نظامی برگزیده شوند. وزرای کابینه توسط نخست‌وزیر منصوب می‌شوند و امپراتور آنان را تأیید می‌کند. کابینه باید در مقابل مجلس مسئول باشد. در صورت احراز عدم کفایت کابینه در مجلس نمایندگان، یا مجلس نمایندگان منحل می‌گردد و یا اعضای کابینه استعفای دسته‌جمعی می‌دهند.

ژاپن به ۸ ناحیه و ۴۷ استان تقسیم شده است. هر یک از استان‌های ژاپن یک بخش اجرایی مستقل در سیستم سیاسی - اجرایی این کشور محسوب می‌شود.

نقشه نواحی و استان‌های ژاپن

پارلمان ژاپن یا «دایت» از دو مجلس تشکیل شده است

۱-۱) مجلس نمایندگان: ۴۸۰ عضو دارد که اعضای آن برای ۴ سال انتخاب می‌شوند

۱-۲) مجلس مشاوران: ۲۴۲ عضو دارد که اعضای آن برای ۶ سال انتخاب می‌شوند و هر سه سال نیمی از مشاوران این مجلس بازنشسته می‌شوند.

مجلس ژاپن «دایت» شخصی را به نخست‌وزیری برمی‌گزیند که از پشتیبانی اکثریت در مجلس نمایندگان برخوردار است. نخست‌وزیر و زرای کابینه را منصوب می‌کند که به دایت پاسخگو هستند.

نظام انتخاباتی ژاپن

نظام انتخاباتی ژاپن منشأ برخی مشکلات در این کشور و دلیل سلطه طولانی‌مدت حزب لیبرال دموکراتیک بر پارلمان بود. بر اساس نظام انتخاباتی گذشته (نظام انتخاباتی تک رأی غیرقابل انتقال) که از سال ۱۹۴۷ در ژاپن مورد استفاده قرار گرفت، ۵۱۱ عضو مجلس نمایندگان از ۱۲۹ حوزه انتخابیه که هر کدام ۱-۶ کرسی داشتند انتخاب می‌شدند. در اوایل دهه ۱۹۹۰، نارضایتی شهروندان از این نظام انتخاباتی فشار زیادی برای اصلاحات انتخاباتی ایجاد کرد. ناتوانی حزب لیبرال دموکراتیک

برای رسیدن به توافق درباره اصلاحات باعث انشعاب در این حزب شد. در انتخابات سال ۱۹۹۳ حزب لیبرال دموکراتیک دچار انشعاب شده و کنترل خود را بر مجلس نمایندگان از دست داد. از دستاوردهای ائتلافی که به جای حزب لیبرال دموکرات اکثریت مجلس را به دست گرفت اصلاح نظام انتخاباتی بود.

نظام انتخاباتی‌ای که در نتیجه اصلاحات ایجاد شد نظامی ترکیبی بود که از دو سطح تشکیل می‌شد. نظام اکثریتی ساده در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و نظام تناسبی فهرستی در سطح ایالت‌ها. هر رأی‌دهنده دارای ۲ برگه رأی بوده و در هر یک از دو سطح یک رأی به صندوق می‌اندازد. در سال ۱۹۹۶ برای اولین بار انتخابات پارلمان ژاپن بر مبنای نظام انتخاباتی جدید برگزار شد. در سال ۲۰۰۰ و پیش از برگزاری انتخابات پارلمان نیز اصلاحاتی به قانون جدید انتخابات وارد شد. در نتیجه‌ی اصلاحات سال ۲۰۰۰، از ۴۸۰ عضو پارلمان ژاپن ۳۰۰ کرسی بر مبنای نظام انتخاباتی اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و ۱۸۰ کرسی بر مبنای نظام تناسبی فهرست بسته از حوزه‌های ایالتی انتخاب می‌شوند. بسته به جمعیت هر ایالت تعداد نمایندگان آن‌ها بین ۶-۲۹ کرسی متغیر است.

در نظام انتخاباتی ژاپن غلبه تعداد کرسی‌های تک نماینده به نفع احزاب بزرگ‌تر تمام می‌شود که می‌توانند این کرسی‌ها را از آن خود کنند. همچنین برخلاف سایر نظام‌های ترکیبی، در نظام انتخاباتی ژاپن دو سطح انتخابات باهم ارتباط دارند. قانون انتخابات ژاپن به نامزدها امکان کاندیداتوری در هر دو سطح را می‌دهد. در این صورت اگر نامزدی در هر دو سطح پیروز شده باشد وی از حوزه انتخابیه تک نماینده وارد مجلس شده و سهمیه وی در فهرست انتخاباتی به نفرات بعدی تعلق خواهد گرفت. البته چنین امکانی باعث شده بعضاً افرادی که در حوزه‌های انتخابیه تک کرسی نفر سوم و یا حتی چهارم شده‌اند از طریق نظام تناسبی فهرستی وارد مجلس شوند، در حالی که نفر دوم آن حوزه انتخابیه از راه‌یابی به مجلس بازمانده است. نتایج اصلاح قانون انتخابات ژاپن و پیامدهای آن نشان داد که نتایج مورد انتظار از اصلاح قانون انتخابات به‌زودی بروز نمی‌کند و چنین امری نیازمند گذر زمان است.

جمع‌بندی

پارلمان ژاپن یا «دایت» از دو مجلس تشکیل شده است. مجلس نمایندگان ۴۸۰ عضو دارد که اعضای آن برای ۴ سال انتخاب می‌شوند. مجلس مشاوران نیز ۲۴۲ عضو دارد که اعضای آن برای ۶ سال انتخاب می‌شوند و هر سه سال نیمی از مشاوران این مجلس بازنشسته می‌شوند. مجلس ژاپن «دایت» شخصی را به نخست‌وزیری برمی‌گزیند که از پشتیبانی اکثریت در مجلس نمایندگان برخوردار است. نخست‌وزیر و وزیر کابینه را منصوب می‌کند که به دایت پاسخگو هستند.

از ۴۸۰ عضو مجلس نمایندگان ژاپن ۳۰۰ کرسی بر مبنای نظام انتخاباتی اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده و ۱۸۰ کرسی بر مبنای نظام تناسبی فهرست بسته از حوزه‌های ایالتی انتخاب می‌شوند. بسته به جمعیت هر ایالت تعداد نمایندگان آن‌ها بین ۶-۲۹ کرسی متغیر است.

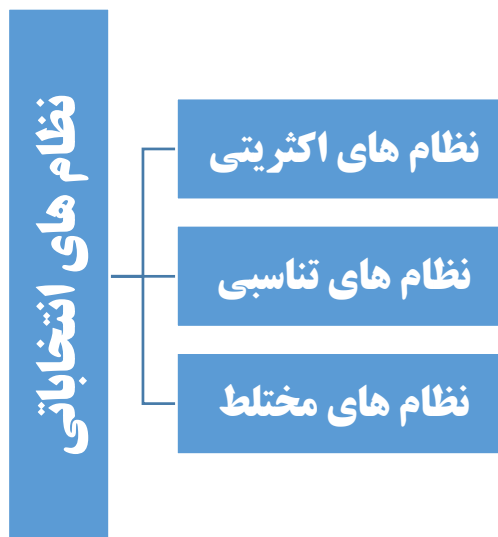
۱- انتخابات مجلس فرانسه چگونه برگزار می‌شود؟

انتخابات مجلس ملی به صورت رأی‌گیری اکثریتی در دو مرحله برگزار می‌شود. نامزدی پیروز انتخابات خواهد بود که اولاً اکثریت مطلق آراء مأخوذه را کسب کند و ثانیاً آرای برابر با یک‌چهارم انتخاب‌کنندگان ثبت‌نام‌شده را به دست آورد، در صورتی که هیچ‌یک از نامزدها اکثریت مطلق آراء را به دست نیاورند، همه‌ی نامزدهایی که بالای ۱۲/۵ درصد آراء را به دست آورده‌اند به دور دوم خواهند رفت. در انتخابات مجلس سنا در استان‌هایی که دو سناتور یا کمتر انتخاب می‌شوند، انتخابات به صورت رأی‌گیری اکثریتی در دو مرحله برگزار می‌شود؛ اما در استان‌هایی که سه سناتور یا بیشتر انتخاب می‌کنند، تناسبی فهرست بسته است.

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی-اجتماعی حاکم بر آن‌ها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

ارکان پارلمان فرانسه

مجلس فرانسه دارای ۲ مجلس ملی و سنا است. نمایندگان مجلس ملی که تعداد آن‌ها از ۵۷۷ عضو تجاوز نمی‌کند، بارأی مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. دوره نمایندگی مجلس ملی فرانسه ۴ سال است. رأی‌گیری نمایندگان مجلس ملی در حوزه‌های

انتخاباتی تک کرسی که به موجب قانون تعیین می‌شوند، انجام می‌گیرد؛ بنابراین در انتخابات مجلس ملی فرانسه ۵۷۷ حوزه‌ی انتخاباتی وجود دارد.

مجلس سنای فرانسه نیز تضمین نمایندگی واحدهای سرزمینی این کشور را بر عهده دارد. این مجلس حداکثر مشتمل بر ۳۴۸ عضو است که بارأی غیرمستقیم مردم برای یک دوره شش‌ساله انتخاب می‌شوند و در هر سه سال نیمی از سناتورها تغییر می‌کنند. افرادی که می‌توانند در رأی‌گیری مجلس سنا شرکت کنند قریب به ۱۵۰ هزار نفر از مقامات انتخابی آن کشور نظیر نمایندگان پارلمان، شوراهای کمون‌ها، شوراهای مناطق، شوراهای دپارتمان‌ها و نمایندگان شوراهای شهر هستند.

انتخابات مجلس ملی

انتخابات مجلس ملی به صورت رأی‌گیری اکثریتی در دو مرحله برگزار می‌شود. نامزدی پیروز انتخابات خواهد بود که اولاً اکثریت مطلق آراء مأخوذه را کسب کند و ثانیاً آرای برابر با یک‌چهارم انتخاب‌کنندگان ثبت‌نام‌شده را به دست آورد، در صورتی که هیچ‌یک از نامزدها اکثریت مطلق آراء را به دست نیاورند، همه‌ی نامزدهایی که بالای ۱۲/۵ درصد آراء را به دست آورده‌اند به دور دوم خواهند رفت. اگر هیچ‌یک از نامزدها این میزان رأی را نیز به دست نیاورده باشد، ۲ نامزد حائز بیشترین آراء به مرحله‌ی دوم خواهند رفت. در مرحله‌ی دوم، کسب اکثریت نسبی آراء کافی بوده و در صورت برابری میزان آراء، مسن‌ترین نامزد به مجلس راه پیدا خواهد کرد.

انتخابات مجلس سنا

در انتخابات مجلس سنا در استان‌هایی که دو سناتور یا کمتر انتخاب می‌شوند، انتخابات به صورت رأی‌گیری اکثریتی در دو مرحله برگزار می‌شود. فقط نامزدی که اولاً اکثریت مطلق آراء مأخوذه را کسب کند و ثانیاً آرای برابر با یک‌چهارم انتخاب‌کنندگان ثبت‌نام‌شده را به دست آورد، در مرحله‌ی نخست به‌عنوان سناتور شناخته می‌شود. در مرحله‌ی دوم، کسب اکثریت نسبی رأی کافی بوده و در صورت برابری میزان آراء، مسن‌ترین نامزد به مجلس سنا راه پیدا کند. نظام انتخاباتی اما در استان‌هایی که سه سناتور یا بیشتر انتخاب می‌کنند، تناسبی فهرست بسته است. فهرست‌های انتخاباتی متناسب با درصد آراء مأخوذه کرسی‌های انتخاباتی را از آن خود خواهند کرد. کرسی‌ها در هر فهرست نیز بر مبنای ترتیب معرفی نامزدهای نمایندگی به ایشان اختصاص می‌یابند.

جمع‌بندی

نظام انتخاباتی مجلس ملی فرانسه مبتنی بر الگوی اکثریتی ساده در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده است. در فرانسه نیز همچون سایر کشورهای توسعه‌یافته، نظام انتخاباتی اکثریتی در حوزه‌های انتخابیه تک نماینده برگزار می‌شود. به عبارت بهتر هیچ حوزه‌ی انتخابیه چندنفره‌ای مبتنی بر الگوی انتخابات اکثریتی وجود ندارد. دلیل این امر آن است که در نظام انتخاباتی اکثریتی، اقلیت‌ها حذف می‌شوند. بر این مبنا به هر میزان که حوزه‌های انتخاباتی در الگوی اکثریتی بزرگ‌تر شوند، به معنای

آن است که اقلیت‌های بیشتری حذف می‌شوند. طراحان نظام انتخاباتی در فرانسه برای جلوگیری از حذف اقلیت‌ها، حوزه‌های انتخابیه اکثریتی در مجلس ملی را تماماً تک‌نفره و در مجلس سنا یک و یا دونفره قرار داده‌اند.

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

انتخابات مجلس کره جنوبی چگونه برگزار می‌شود؟

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی - اجتماعی حاکم بر آنها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

- (۱) نظام‌های انتخاباتی اکثریتی
- (۲) نظام‌های انتخاباتی تناسبی
- (۳) نظام‌های انتخاباتی ترکیبی

حکومت کره جنوبی

طبق اصلاحات قانون اساسی در سال ۱۹۷۲، رئیس‌جمهور بارأی مستقیم مردم برای مدت ۵ سال انتخاب شده و در رأس هرم قدرت قرار دارد. رئیس‌جمهور نمی‌تواند در انتخابات دور بعدی نامزد شود. نخست‌وزیر با پیشنهاد رئیس‌جمهور و تصویب مجلس ملی کره انتخاب می‌شود. کابینه دولت متشکل از ۱۸ وزیر است. وزیران مسئول

اتخاذ تصمیمات نهایی نبوده و این تصمیمات باید توسط رئیس‌جمهور اتخاذ و برای اجرا ابلاغ گردد. همچنین قوه مقننه کره جنوبی نیز از ساختار تک مجلسی برخوردار است.

بر اساس آخرین تغییرات تقسیمات کشوری، کره جنوبی ۱۷ بخش بزرگ اداری دارد که از ۶ کلان‌شهر، ۱ شهر ویژه، ۱ شهر خودمختار ویژه و ۹ استان شامل ۱ استان خودمختار تشکیل شده است. فرمانداران تمامی این تقسیمات هر چهار سال انتخاب می‌شوند

نظام انتخاباتی مجلس کره جنوبی

پارلمان در کره جنوبی تک مجلسی و دارای ۳۰۰ کرسی نمایندگی است. مدت دوره قانون‌گذاری پارلمان نیز ۴ سال است. در حال حاضر نظام انتخاباتی مجلس ملی کره جنوبی نظام انتخاباتی ترکیبی است. بر این اساس ۲۴۶ نفر از نمایندگان بر مبنای نظام اکثریتی ساده از ۲۴۶ حوزه انتخابیه تک نماینده و ۵۴ نماینده دیگر بر مبنای نظام انتخاباتی تناسبی فهرستی در یک حوزه‌ی انتخاباتی واحد (کل کشور) انتخاب می‌شوند. هر یک از احزاب سیاسی برای آنکه بتواند کرسی‌های نمایندگی را تصاحب کند باید حداقل ۳ درصد آراء را به دست آورده باشد و یا حداقل ۵ کرسی از حوزه‌های تک کرسی را به دست آورد.

نظام انتخاباتی مجلس کره جنوبی ترکیبی است که ۲۴۶ نفر از نمایندگان بارأی مستقیم مردم از حوزه‌های انتخابیه انتخاب شده و ۵۴ نماینده دیگر به نسبت میزان تصدی کرسی‌های پارلمانی توسط احزاب سیاسی، توسط آن حزب برای نمایندگی پارلمان انتخاب می‌شوند.

جمع بندی

پارلمان در کره جنوبی تک مجلسی و دارای ۳۰۰ کرسی نمایندگی است. ۲۴۶ نفر از نمایندگان بر مبنای نظام اکثریتی ساده از ۲۴۶ حوزه انتخابیه تک نماینده و ۵۴ نماینده دیگر بر مبنای نظام انتخاباتی تناسبی فهرستی در یک حوزه‌ی انتخاباتی واحد (کل کشور) انتخاب می‌شوند.

پرونده ویژه: نظام‌های انتخاباتی در جهان

۳- انتخابات مجلس ملی ترکیه چگونه برگزار می‌شود؟

مقدمه

انتخابات مهم‌ترین عرصه مشارکت و رقابت سیاسی در کشورهاست. در این عرصه، مردم می‌توانند اراده خودشان را برای تعیین سرنوشت کشور اعمال کنند؛ در این راستا، نظام‌های انتخاباتی یکی از اساسی‌ترین اجزای فرآیند تحقق مردم‌سالاری در کشورها به شمار می‌روند که تأثیرات شگرفی بر تحقق اهداف و رفتارهای نظام‌های سیاسی دارند.

از آنجا که نظام‌های انتخاباتی بر بخش‌های مختلف نظام‌های سیاسی اثرگذارند، کشورهای مختلف به اقتضای شرایط سیاسی-اجتماعی حاکم بر آن‌ها، نوع خاصی از نظام‌های انتخاباتی را برگزیده و بالطبع در صورت نیاز، به تغییر آن مبادرت می‌ورزند. به‌طور کلی ۳ دسته نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف جهان وجود دارد.

(۷) نظام‌های انتخاباتی اکثریتی

(۸) نظام‌های انتخاباتی تناسبی

(۹) نظام‌های انتخاباتی ترکیبی

حکومت ترکیه

دولت ترکیه

پیشتر نظام حکومتی ترکیه پارلمانی بود و رئیس‌جمهور توسط پارلمان برگزیده می‌شد. در سال ۲۰۱۴ و پس از آن، با تغییر موادی از قانون اساسی ترکیه، حکومت این کشور از ساختار پارلمانی به ساختار ریاستی تغییر پیدا کرد. در حال حاضر رئیس‌جمهور با رای مستقیم مردم انتخاب می‌شود. وی، رئیس حزب اکثریت در پارلمان را مأمور تشکیل کابینه می‌کند.

مجلس ترکیه

قوه قانون‌گذاری ترکیه مجلس کبیر ملی است که ۶۰۰ نماینده دارد. بر اساس قانون اساسی ۱۹۶۱، مجلس متشکل از دو مجلس ملی و سنا بود که در اصلاحیه ۱۹۸۲، مجلس سنا منحل شد و مجلس ملی وظایف قانون‌گذاری را بر عهده گرفت.

نظام انتخاباتی ترکیه

مجلس ملی کبیر ترکیه ۶۰۰ نماینده دارد که برای مدت ۴ سال از طریق آراء مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. در انتخابات نمایندگان این مجلس ۸۵ حوزه‌ی انتخاباتی چند کرسی وجود دارد. عنوان یک قاعده‌ی کلی هر ۸۱ استان ترکیه یک حوزه‌ی انتخابیه به شمار می‌رود؛ البته برخی استان‌ها به اعتبار جمعیت بیشترشان به بیش از یک حوزه تقسیم شده‌اند.

قانون انتخابات پارلمانی ترکیه فرمول تعیین تعداد کرسی‌های تخصیص یافته به هر حوزه را مشخص کرده است؛ به هر استان صرف‌نظر از میزان جمعیت آن، یک کرسی اختصاص داده می‌شود و سپس با توجه به نسبت میان جمعیت کل کشور به کل کرسی‌های باقی‌مانده، شاخص یا ضریب انتخاباتی مشخص شده، بعد از آن با تقسیم جمعیت هر استان بر شاخص به دست آمده، تعداد کرسی‌های هر استان متناسب با جمعیت آن تعیین می‌شود:

$$\text{تعداد کرسی مانده‌های} = \frac{\text{جمعیت ترکیه}}{\text{شاخص انتخاباتی}}$$

$$\text{تعداد کرسی های اختصاص یافته به هر استان} = \frac{\text{جمعیت استان}}{\text{شاخص انتخاباتی}}$$

به موجب این قانون استان‌هایی که ۱۹ تا ۳۵ کرسی را به خود اختصاص داده‌اند، به دو حوزه انتخابیه و استان‌هایی که ۳۶ کرسی و بیشتر دارند، به سه حوزه انتخابیه تقسیم می‌شوند.

نظام انتخابات مجلس ترکیه تناسبی فهرست بسته بوده و احزاب و گروه‌های سیاسی مکلف‌اند نامزدهای خود را در قالب فهرست معرفی کنند. به موجب این قانون، احزاب از توافق با احزاب سیاسی دیگر برای ارائه یک فهرست مشترک ممنوع هستند. نامزدها نیز نمی‌توانند در بیش از یک حزب سیاسی یا در بیش از یک حوزه انتخاباتی اعلام نامزدی کنند. در این مدل انتخاباتی مردم به فهرست‌های انتخاباتی رای داده و هنگام رای دادن، اجازه‌ی هیچگونه دخل و تصرفی در فهرست را ندارند.

همچنین قانون مربوط به احزاب سیاسی شروطی را برای شرکت احزاب و گروه‌های سیاسی در انتخابات مجلس ملی کبیر تعیین کرده است. بر این اساس نامزدهای یک حزب تنها در صورتی می‌توانند کرسی‌های نمایندگی را تصاحب کنند که آن حزب حداقل در نیمی از استان‌ها و نیز یک‌سوم حوزه‌های انتخابیه داخل در این استان‌ها فهرست نامزدهای مورد حمایت خود را معرفی و اعلام کرده باشد.

حداقل نصاب لازم برای کسب کرسی‌های نمایندگی توسط احزاب، ۱۰ درصد آراء در سطح کل کشور ترکیه است. به این معنا که احزابی که حائز آرائی کمتر از حد نصاب تعیین شده باشند از صحنه رقابت حذف خواهند شد. این نصاب ده درصدی، که بالاترین حدنصاب در دنیاست بر نتایج انتخابات اثرات جدی وارد کرده است؛ چنانکه ممکن است یک حزب در برخی حوزه‌های انتخابیه، آراء اکثریت را به دست آورده باشد، اما از آنجاکه نتوانسته است ۱۰ درصد آراء انتخاب کنندگان در سراسر کشور را به دست آورد، نتواند هیچ‌یک از کرسی‌های مجلس را تصاحب کند. همچنین این حدنصاب بالا، باعث شده که آراء هدررفته در انتخابات مجلس ملی ترکیه به افزایش یابد. به‌عنوان نمونه‌ی عینی، در انتخابات مجلس ملی کبیر ترکیه در سال ۲۰۰۲ میلادی پس از شمارش آراء مشخص شد که ۴۶ درصد آراء، آراء هدررفته بوده است؛ یعنی ۴۶ درصد مردم به احزابی رأی دادند که زیر حدنصاب لازم در انتخابات رأی آورده‌اند. لذا تنها دو حزب که آرای بیش از این نصاب را کسب کرده بودند، توانستند به مجلس راه یابند. در نتیجه آراء احزاب دیگر که به نصاب کمتری نائل آمده بودند، به این دو حزب داده شد و اکثریت سنگینی را برای این دو حزب به وجود آورد؛

نامزدهای مستقل نیز امکان حضور در این انتخابات را دارند. شرکت این نامزدها مشروط به پرداخت سپرده‌ی مالی است. درعین حال نامزدهای مستقل تنها با کسب اکثریت نسبی آراء در حوزه‌های انتخابیه خود می‌توانند به مجلس راه یابند و برخلاف احزاب، ضرورتی به کسب نصاب ۱۰ درصد برای ایشان وجود ندارد.

جمع بندی

مجلس ملی کبیر ترکیه ۶۰۰ نماینده دارد که برای مدت ۴ سال از طریق آراء مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. نظام انتخابات مجلس ترکیه تناسبی فهرست بسته بوده و احزاب و گروه‌های سیاسی مکلفاند نامزدهای خود را در قالب فهرست معرفی کنند. در این مدل انتخاباتی مردم به فهرست‌های انتخاباتی رای داده و هنگام رای دادن، اجازه‌ی هیچگونه دخل و تصرفی در فهرست را ندارند. احزاب از توافق با احزاب سیاسی دیگر برای ارائه یک فهرست مشترک ممنوع هستند. نامزدها نیز نمی‌توانند در بیش از یک حزب سیاسی یا در بیش از یک حوزه انتخاباتی اعلام نامزدی کنند. حداقل نصاب لازم برای کسب کرسی‌های نمایندگی توسط احزاب، ۱۰ درصد آراء در سطح کل کشور ترکیه است

پیشنهاد سیاستی

بررسی مشکلات الگوی فعلی انتخابات مجلس و معرفی الگوی جایگزین

مقدمه

انتخابات، نماد مردم‌سالاری دینی و حضور اراده مردم در ساختار سیاسی کشور است. اکنون پس از گذشت ۴۰ سال از پیروزی انقلاب اسلامی تغییر در شیوه برگزاری انتخابات باهدف افزایش تأثیر اراده مردم در ساختار سیاسی کشور ضروری است. یکی از مهم‌ترین ابعاد اصلاح قانون انتخابات، اصلاح شیوه جمع‌بندی آرای مأخوذه، به‌ویژه در انتخابات مجلس شورای اسلامی است. دو الگوی اکثریتی و تناسبی در اکثر کشورهای جهان، بیش از سایر الگوها مورد توجه قرار گرفته است. در الگوی اکثریتی که نظام انتخاباتی ایران مبتنی بر آن است، نامزدی که اکثریت مطلق یا نسبی آراء را به دست آورد پیروز انتخابات است؛ اما در الگوی تناسبی، فهرست‌های انتخاباتی به نسبت سهمی که از آراء یک حوزه انتخابیه به دست می‌آورند، کرسی‌های آن حوزه را در اختیار می‌گیرند. الگوی تناسبی در مقایسه با الگوی اکثریتی از مزیت‌های مهمی همچون افزایش عدالت انتخاباتی، نظارت فعال اقلیت بر اکثریت و در نتیجه پیشگیری از تصمیمات شتاب‌زده و همچنین کاهش تنش‌های سیاسی انتخاباتی برخوردار است. در این گزارش دو الگوی مذکور بررسی شده و مدل مناسب برای انتخابات مجلس شورای اسلامی ارائه شده است.

الگوهای اصلی انتخاباتی در انتخابات مجلس

الگوی اکثریتی – در این الگو ثبت‌نام در انتخابات اغلب به‌صورت انفرادی انجام می‌شود. پس از برگزاری انتخابات، نامزدها به ترتیب آراء کسب‌شده رتبه‌بندی و به ترتیب رتبه و با توجه به تعداد کرسی‌های حوزه

انتخابیه وارد مجلس می‌شوند. در این الگو ممکن است علاوه بر رتبه، کسب حداقلی از آراء به‌عنوان شرط ورود به مجلس در نظر گرفته شود که در این صورت افرادی که حداقل موردنظر را کسب نکنند برای انتخابات مجدد وارد مرحله دوم می‌شوند. در این الگو فهرست‌های انتخاباتی هیچ‌گونه جایگاه رسمی و قانونی برای کسب کرسی‌های مجلس ندارند و شمارش رسمی آراء بر اساس این فهرست‌ها انجام نمی‌شود.

الگوی تناسبی - انتخابات مجلس در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته بر اساس الگوی تناسبی انجام می‌شود. این الگو مبتنی بر فهرست‌های انتخاباتی پایه‌گذاری شده است. در ساده‌ترین شکل الگوی تناسبی، مردم به فهرست‌های انتخاباتی که توسط گروه‌های سیاسی ارائه شده رأی می‌دهند. سپس درصد آراء کسب‌شده توسط هر فهرست محاسبه می‌شود و به هر فهرست به نسبت سهم کسب‌شده از کل آراء، کرسی نمایندگی اختصاص می‌یابد. در الگوی تناسبی فهرست‌های انتخاباتی به صورت «فهرست‌های بسته» یا «فهرست‌های باز» هستند. در فهرست‌های بسته تعیین ترتیب نامزدها در فهرست‌های انتخاباتی توسط گروه‌های سیاسی انجام شده و مردم تنها به فهرست‌های انتخاباتی رأی می‌دهند؛ اما در فهرست‌های باز مردم علاوه بر انتخاب فهرست موردنظر، در تعیین ترتیب نامزدها نیز مشارکت خواهند داشت.

تفاوت دو الگو در قالب یک مثال

در الگوی تناسبی رقابت بین گروه‌های سیاسی انجام می‌شود و نه افراد. در حقیقت در مدل تناسبی کار جمعی و گروهی محوریت دارد اما در مدل اکثریتی فرد محوری موردتوجه قرار می‌گیرد. به‌منظور فهم دقیق‌تر تفاوت این دو الگو نتیجه یک انتخابات فرضی در جدول ۱ موردبررسی قرار گرفته است. در این انتخابات تعداد کرسی‌های مورد رقابت ۲۰ عدد و نتایج حاصل‌شده پس از اخذ رأی به شرح زیر است:

- فهرست «الف» ۶۰ درصد کل آراء، فهرست «ب» ۳۰ درصد آراء و فهرست «ج» ۱۰ درصد آراء را کسب کرده‌اند.
- تمامی اعضای فهرست «الف» از تمامی اعضای فهرست «ب» و «ج» و تمامی اعضای فهرست «ب» از تمامی اعضای فهرست «ج» آراء بیشتری کسب کردند.

جدول ۱: نتیجه انتخابات فرضی در دو الگوی تناسبی و اکثریتی

نام فهرست	سهم از کل آراء کسب‌شده	جایگاه نفر اول تا آخر	تعداد کرسی‌ها در مدل اکثریتی (از ۲۰ کرسی)	تعداد کرسی‌ها در مدل تناسبی (از ۲۰ کرسی)
فهرست «الف»	۶۰ درصد	۱-۲۰	۲۰ کرسی	۱۲ کرسی
فهرست «ب»	۳۰ درصد	۲۱-۴۰	صفر کرسی	۶ کرسی

فهرست «ج»	۱۰ درصد	۴۱-۶۰	صفر کرسی	۲ کرسی
-----------	---------	-------	----------	--------

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود در مدل اکثریتی، فهرست «ب» و «ج» علی‌رغم اینکه به ترتیب ۳۰ درصد و ۱۰ درصد از آراء را به خود اختصاص داده‌اند هیچ نماینده‌ای در مجلس ندارند و فهرست «الف» با کسب ۶۰ درصد از آراء مردم، تمامی کرسی‌های حوزه انتخابیه را به خود اختصاص داده است؛ اما در مدل تناسبی هر کدام از فهرست‌های انتخاباتی متناسب با درصد آراء به دست آورده کرسی‌های حوزه انتخابیه را از آن خود کرده است. لذا فهرست «الف» با کسب ۶۰ درصد آراء ۱۲ کرسی و فهرست‌های «ب» و «ج» هم با کسب ۳۰ درصد و ۱۰ درصد آراء به ترتیب ۶ کرسی و ۲ کرسی نمایندگی حوزه انتخابیه را به دست آورده‌اند.

آسیب‌شناسی روش فعلی انتخابات مجلس

در حال حاضر انتخابات مجلس شورای اسلامی به شیوه اکثریتی برگزار می‌شود. به این نحو که بعد از رأی‌گیری، نامزدها بر اساس تعداد آراء کسب‌شده، رتبه‌بندی و به ترتیب رتبه، مشروط به کسب بیش از یک‌چهارم کل آراء، حداکثر به تعداد ظرفیت حوزه انتخابیه وارد مجلس می‌شوند. در صورتی که تعداد افراد انتخاب‌شده در این مرحله کمتر از ظرفیت حوزه انتخابیه باشد، از بین افراد باقیمانده، نامزدهای حائز بیشترین آراء به تعداد ۲ برابر کرسی‌های باقی‌مانده در حوزه انتخابیه، به دور دوم خواهند رفت. در دوم نامزدهایی که اکثریت نسبی را کسب کنند پیروز خواهند شد.

هرچند در حوزه‌های انتخابیه کوچک که رقابت برای صرفاً یک کرسی توسط نامزدهای انتخاباتی انجام می‌شود، اتخاذ الگوی اکثریتی اجتناب‌ناپذیر است، لکن اجرای این مدل در شهرهای بزرگ که رقابت بین فهرست‌های انتخاباتی شکل می‌گیرد مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورده که در ادامه به اختصار توضیح داده شده است:

- **بی‌عدالتی انتخاباتی و احتمال حذف کامل بخشی از اراده مردم:** همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شد در شیوه اکثریتی ممکن است یک جریان سیاسی ۳۰ درصد آراء مأخوذه در حوزه انتخابیه را به خود اختصاص دهد ولی هیچ نماینده‌ای در ساختار سیاسی نداشته باشد. چنین سازوکاری در حقیقت به معنای حذف بخش قابل توجهی از اراده مردم از ساختار تصمیم‌گیری کشور است. در واقع الگوی اکثریتی به‌هیچ‌عنوان قابلیت انعکاس تام اراده مردم را ندارد.
- **ایجاد اپوزسیون منسجم در بیرون ساختار قدرت:** الگوی اکثریتی به‌واسطه حذف کامل جریان رقیب از صحنه سیاسی، احتمال شکل‌گیری اپوزسیون را تقویت خواهد کرد. همواره بخش تندرو جریان سیاسی حذف‌شده، به‌مرور از این جریان فاصله گرفته و اپوزسیون منسجمی را تشکیل می‌دهند که با کنش‌های سیاسی خود مشکلات فراوانی برای مجموعه نظام سیاسی کشور به وجود می‌آورند.

- **بروز تنش در تبلیغات انتخاباتی:** در الگوی اکثریتی مسئله پیروزی در انتخابات مسئله حضور کامل در قدرت یا حذف کامل از قدرت است. از این رو تنش‌های انتخاباتی افزایش میابد. در واقع الگوی اکثریتی زمینه‌ساز و تقویت‌کننده دوقطبی‌های انتخاباتی است. گفتنی است دوقطبی‌های انتخاباتی می‌تواند منجر به شکل‌گیری دوقطبی‌های اجتماعی و بروز تنش در میان مردم شود.
- **ضعف نظارت اقلیت بر اکثریت:** در الگوی فعلی بازنده انتخابات به صورت کلی از ساختار تصمیم‌گیری حذف می‌شود. حذف کامل جریان رقیب از ساختار سیاسی کشور منجر به تضعیف نظارت جریان‌های سیاسی بر یکدیگر و افزایش احتمال فساد خواهد شد.

مدل پیشنهادی به منظور اصلاح انتخابات مجلس

با توجه به مشکلات مطرح‌شده در شیوه فعلی انتخابات مجلس شورای اسلامی، پیشنهاد می‌شود در حوزه‌های انتخاباتی با تعداد کرسی بیش از ۲ عدد، الگوی تناسبی به شیوه زیر اجرا شود:

- **رقابت بین فهرست‌های انتخاباتی:** هر گروه سیاسی لازم است متناسب با تعداد کرسی‌های موجود در حوزه انتخابیه لیست نامزدهای مورد تأیید خود را به وزارت کشور معرفی کند. وزارت کشور پس از کسب اطمینان از رضایت افراد حاضر در لیست و طی سایر روال‌های قانونی اقدام به انتشار تمامی فهرست‌های مجاز در انتخابات می‌کند. بدیهی است در این الگو هر فرد تنها امکان حضور در یک فهرست انتخاباتی را خواهد داشت.
- **امکان ترکیب فهرست‌های انتخاباتی در زمان رأی‌گیری:** در زمان رأی‌گیری، رأی‌دهندگان می‌توانند به تشخیص خود به هر نامزدی از هر فهرستی رأی دهند. طبعاً فردی که در هر فهرست تعداد آرای بیشتری را تصاحب کند اولویت بالاتری نسبت به سایر اعضای فهرست خواهد داشت. به این شیوه «الگوی تناسبی با فهرست باز» گفته می‌شود.
- **شیوه جمع‌بندی آرای مأخوذه:** جمع‌بندی آرا به شرح زیر خواهد بود:

۱. ابتدا آرای نامزدهای هر فهرست با یکدیگر جمع می‌شود، مجموع آرا تمامی اعضای هر فهرست رأی آن فهرست قلمداد می‌شود.

۲. میزان آراء هر فهرست به نسبت کل آرا تمامی نامزدها نشان‌دهنده درصد آراء فهرست مذکور از کل آراء است. بر مبنای سهم هر فهرست از کل آراء حوزه انتخابیه، تعداد کرسی‌های آن فهرست از کرسی‌های نمایندگی آن حوزه انتخابیه مشخص خواهد شد.

۳. پس از تعیین تعداد کرسی‌های هر فهرست از کرسی‌های نمایندگی حوزه انتخابیه، افراد داخل هر فهرست به ترتیب آرای کسب‌شده رتبه‌بندی می‌شوند. با تعیین ترتیب نامزدها در هر فهرست، نمایندگان راه‌یافته به مجلس معرفی می‌شوند.

جمع‌بندی

با اتخاذ الگوی تناسبی پیش‌بینی می‌شود ضمن بهبود عدالت و افزایش تأثیر اراده مردم در تشکیل نظام سیاسی، مشارکت انتخاباتی نیز افزایش پیدا کند. تناسبی شدن انتخابات در کلان‌شهرها، از دوقطبی شدن جامعه در جریان رقابت‌های انتخاباتی جلوگیری نموده و مانع از وارد آمدن شوک‌های انتخاباتی به نظام سیاسی کشور می‌شود. با عدم حذف یک جریان سیاسی از قدرت، تصمیم‌گیری چندجانبه تقویت‌شده و نظارت اقلیت بر اکثریت نیز افزایش می‌یابد. با افزایش قدرت نظارت اقلیت بر اکثریت امکان ایجاد فساد در تصمیم‌گیری‌ها کاهش می‌یابد. همچنین با اتخاذ الگوی تناسبی امکان رقابت‌های درون‌جریانی افزایش می‌یابد. از دیگر مزایای الگوی تناسبی می‌توان به تقویت فرهنگ همکاری به‌جای فرهنگی حذفی در بین گروه‌های سیاسی و افزایش پاسخگویی گروه‌های سیاسی اشاره کرد. در مجموع می‌توان گفت الگوی تناسبی مزیت‌های قابل‌توجهی نسبت به الگوی فعلی انتخابات مجلس شورای اسلامی دارد.